

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาสภาพ และปัญหาการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างกลยุทธ์การพัฒนาผู้นำต้นแบบการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา : ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา และเพื่อศึกษาผลการใช้กลยุทธ์การพัฒนาผู้นำต้นแบบการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา : ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีการดำเนินการ 3 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการศึกษาเอกสาร การสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis) ครู กศน. และคนต้นแบบ จำนวน 30 คน ขั้นตอนที่ 2 การสร้างกลยุทธ์การพัฒนาผู้นำต้นแบบการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา : ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยการร่างกลยุทธ์และเอกสารประกอบการอบรม การตรวจสอบความสอดคล้องความเหมาะสมและประโยชน์ในการนำไปใช้ ของกลยุทธ์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ และขั้นตอนที่ 3 การศึกษาผลการใช้กลยุทธ์การพัฒนาผู้นำต้นแบบการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา : ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพ และปัญหาการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลจากการศึกษาเอกสาร การสนทนากลุ่ม (Focus Group) คนต้นแบบ และการวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis) พบว่า สำนักงาน กศน. กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และจุดเน้นเพื่อพัฒนาคุณภาพให้มีความรู้ พัฒนาคุณภาพชีวิต มีทักษะการดำรงชีวิต จึงส่งเสริมให้ทุกสถานศึกษาทุกแห่งจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยยึดหลัก 3 ประการ คือ หลักเหตุผล พอประมาณ ภูมิคุ้มกัน และ 2 เงื่อนไข ด้านความรู้และคุณธรรม หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน กิจกรรมการศึกษาอาชีพ กิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน และกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างต่อเนื่อง แต่จากรายงานการประเมินสถานศึกษา กศน.พอเพียง พบว่า การดำเนินงานของสถานศึกษาขาดการนำระบบ ICT มาใช้จัดการฐานข้อมูลและระบบสารสนเทศ ควรจัดกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเองจากความรู้หรือประสบการณ์เดิมและเชื่อมโยงกับความรู้

ใหม่ ควรนิเทศ กำกับ ติดตามประเมินผล และนำผลไปวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และนำไปวางแผนปรับปรุง พัฒนาอย่างเป็นระบบวงจร PDCA อย่างต่อเนื่อง บริหารตามระบบบริหารคุณภาพ PDCA ครบวงจรอย่างประสิทธิภาพ จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) คนต้นแบบ กล่าวว่า เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน และเรียนรู้จากคนต้นแบบที่ประสบผลสำเร็จ ในชุมชน สามารถปฏิบัติและพึ่งตนเองได้ โดยเรียนรู้เพิ่มเติมจากภูมิปัญญาชาวบ้าน หมอเดิน ผู้นำเกษตรกร ราษฎรชาวบ้าน และภาคีเครือข่าย เพื่อเป็นแนวทางลดต้นทุนการผลิต และจากการวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis) สถานศึกษามีหลักสูตรและกิจกรรมหลากหลาย ยืดหยุ่น จัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ครู กศน.และผู้เรียนมีความพร้อมในการจัดและร่วมกิจกรรม โดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในชุมชน แต่มีขีดจำกัดด้านงบประมาณไม่สามารถบริการผู้เรียนได้ทั่วถึงทุกพื้นที่ และจัดกิจกรรมให้เกิดความยั่งยืนได้ ผู้เรียนไม่สามารถมาร่วมกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของครูและวิทยากรที่มีการปรับแผนการเรียนรู้บ่อยๆ อย่างไรก็ตาม ผู้เรียนสามารถไปเรียนรู้เพิ่มเติมจากภูมิปัญญาชาวบ้าน แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกชุมชน ที่ประสบผลสำเร็จได้

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างกลยุทธ์การพัฒนาผู้นำต้นแบบการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา : ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษา พบว่า มี 4 ขั้นตอน ดังนี้ การสร้างกรอบสาระกลยุทธ์การพัฒนา (ฉบับร่าง) การประเมินตรวจสอบพิจารณาข้อคำถามกลยุทธ์การพัฒนา (ฉบับร่าง) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ การประเมินเพื่อตรวจสอบยืนยันกลยุทธ์การพัฒนาผู้นำต้นแบบ โดยคณะกรรมการสถานศึกษา และหัวหน้ากศน.ตำบล และการเปรียบเทียบผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ในการนำไปใช้กลยุทธ์การพัฒนา (ฉบับร่าง) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ และคณะกรรมการสถานศึกษาและหัวหน้ากศน.ตำบล โดยกำหนดวิธีการสร้างกลยุทธ์การพัฒนาผู้นำต้นแบบ มี 4 ขั้นตอนสำคัญ ดังนี้ การวิเคราะห์ทางกลยุทธ์ ซึ่งได้จากวิเคราะห์ปัจจัยของสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในให้ทราบจุดแข็ง (Strengths: S) และจุดอ่อน (Weakness: W) ที่มีต่อการบริหารขององค์การ การกำหนดทิศทาง ที่เป็นภาพขององค์การตามภารกิจ ตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ การวางกลยุทธ์ เป็นการตั้งเป้าหมายและหาวิธีการเพื่อนำการบรรลุเป้าหมาย การจัดองค์กร (Organizing) การเตรียมการดำเนินงาน คน และทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อทำงานให้สำเร็จ การกระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ และการควบคุม (Controlling) การวัดผลการปฏิบัติงานและดำเนินการปรับแก้เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าได้รับผลลัพธ์ที่ต้องการ และการสื่อสารและการถ่ายทอดกลยุทธ์ เป็นการถ่ายทอดความคิด แลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้ ประสบการณ์ ค่านิยม ทัศนคติ ได้กลยุทธ์การพัฒนาผู้นำต้นแบบ 5 กลยุทธ์ และ 47 ตัวชี้วัด ดังนี้ กลยุทธ์การพัฒนาความเข้มแข็งของผู้นำ มี 10 ตัวชี้วัด กลยุทธ์การพัฒนาจิตสาธารณะของผู้นำ มี 9 ตัวชี้วัด กลยุทธ์การพัฒนา

ความเป็นผู้นำ มี 9 ตัวชี้วัด กลยุทธ์การพัฒนาทักษะการจัดการ มี 9 ตัวชี้วัด และกลยุทธ์การพัฒนาทักษะการสอน มี 8 ตัวชี้วัด

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาผลการใช้กลยุทธ์การพัฒนาผู้นำต้นแบบการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา : ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษา ได้นำกลยุทธ์ทั้ง 5 กลยุทธ์ และ 47 ตัวชี้วัด มาดำเนินการดังนี้ กำหนดวิธีการหรือรูปแบบการพัฒนา กำหนดคุณสมบัติผู้เข้ารับการพัฒนา วิธีการพัฒนา และดำเนินการพัฒนาผู้นำต้นแบบ ดังนี้ การเข้ารับการปฐมนิเทศ รับเอกสารคู่มือประกอบการอบรมผู้นำต้นแบบ การศึกษาและทำกิจกรรมตามกำหนด เข้าร่วมกิจกรรมตามโครงการกำหนด ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80 ประกอบด้วย อบรมเพื่อพัฒนาผู้นำต้นแบบ 3 ระยะ การศึกษาดูงานแหล่งการเรียนรู้ 3 ครั้ง การร่วมวิเคราะห์ผลการศึกษาดูงาน ฝึกปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับครูคน.วิทยากรและภูมิปัญญา การสะท้อนผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การขยายผล การพัฒนาผู้นำต้นแบบ สู่ครอบครัว ชุมชนต้นแบบ และร่วมติดตามและประเมินผลหลังการอบรม

ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจของครอบครัวต้นแบบและชุมชน/ศูนย์ฝึกอาชีพต้นแบบที่มีต่อการประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นรูปธรรมในชุมชน กิจกรรมที่มีต่อระดับจิตสำนึก กิจกรรมที่มีต่อการอยู่อย่างพึ่งตนเองในระดับครอบครัว กิจกรรมที่มีต่อการมีวิถีชีวิตอยู่อย่างพอเพียง กิจกรรมที่มีต่อการมีวิถีชีวิตอยู่อย่างพอเพียง กิจกรรมที่มีต่อการรวมกลุ่มในสังคม “อยู่รวมกันอย่างเอื้ออาทร” กิจกรรมที่มีต่อความพอเพียงระดับครอบครัว กิจกรรมที่มีต่อความพอเพียงในระดับชุมชน และกิจกรรมที่มีต่อความพอเพียงในระดับกลุ่ม โดยรวมมีระดับความพึงพอใจระดับมากทุกกิจกรรม